



Fjordland
Jette Kjær
Resenvej 85
7800 Skive

Kystdirektoratet
J.nr. 21/15924-13
Ref. Niclas Krogh Brandt
27-03-2023

Afgørelser vedr. naturgenopretningsprojekt inden for strandbeskyttelseslinjen

Ansøgning

I har den 5. november 2021 søgt om dispensation fra naturbeskyttelseslovens¹ § 15 til naturgenopretningsprojekt inden for strandbeskyttelseslinjen på ejendommen matr. nr. 1æ, Kås Hgd., Lihme, Udsigten 7, 7860 Spøttrup i Skive Kommune. Derudover omfatter projektet matriklerne 1be, 1bk, 1bu, 4i og 1af, alle i ejerlavet Kås Hgd., Lihme, 7860 Spøttrup, i Skive Kommune.

Dispensation

Kystdirektoratet giver dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 65b, stk. 1, jf. § 15, til terrænændring ved fjernelse af muld og fjernelse af drænrør samt opsætning og etablering af hegn, færst, vadested og rende som beskrevet i denne afgørelse.

Dispensationen gælder kun strandbeskyttelseslinjen. I skal selv undersøge, om jeres projekt kræver tilladelse efter anden lovgivning.

Dispensationen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

Vilkår for dispensationen

Dispensationen er meddelt på følgende vilkår:

- Det 4-trådede hegn fjernes eller reduceres til et sædvanligt 2-trådet hegn, hvis indhegningen ikke benyttes til afgræsning med geder i en 12 måneders periode.
- Det afgravede materiale i forbindelse med fjernelsen af muld og etablering af renden flyttes uden for strandbeskyttelseslinjen.

Afslag

Kystdirektoratet giver afslag efter naturbeskyttelseslovens § 65b, stk. 1, jf. § 15, til etablering af insektvolde, vandhul og stenbunker.

I kan læse mere om lovgrundlaget for afgørelsen i bilag 1.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1392 af 4. oktober 2022 om naturbeskyttelse.

Afgørelsen kan påklages

Afgørelsen kan påklages inden for fire uger.

I må ikke udnytte dispensationen før klagefristen er udløbet. Hvis der bliver klaget over afgørelsen, er dispensationen ikke gældende før klagesagen er færdigbehandlet. I vil få direkte besked fra Kystdirektoratet med oplysninger om, hvordan I skal forholde jer, hvis der bliver klaget over afgørelsen.

I kan se en klagevejledning i bilag 2.

Redegørelse for sagen

Generelt om området

Det ansøgte område ligger vest for Skive og syd for Kås Sø. Det ansøgte omfatter matr. nr. 1be, Kås Hgd., Lihme; 1bk, Kås Hgd., Lihme; 1bu, Kås Hgd., Lihme; 1æ, Kås Hgd., Lihme; 4i, Kås Hgd., Lihme samt 1af, Kås Hgd., Lihme, 7860 Spøttrup i Skive kommune. Matriklerne grænser op til hinanden og udgør det samlede projektområde. Alle matriklerne med undtagelse af 1be, Kås Hgd., Lihme og 4i, Kås Hgd., Lihme er noteret som landbrugsejendomme. Projektområdet er delvist omfattet af strandbeskyttelseslinjen, se fig. 1 og ca. halvdelen af projektområdet er beskyttet natur efter naturbeskyttelseslovens § 3, hovedsageligt overdrev og et areal der er registreret eng, se fig. 2.



Fig. 1. Skærmkort der viser projektområdet. Det orange prikkede område markerer det strandbeskyttede areal. De umatrikulerede arealer ud til kysten samt stranden er dog også omfattet af bestemmelserne om strandbeskyttelse. De sorte streger markerer de vejledende matrikelskel.



Fig. 2. Ortofoto 2022 der viser projektområdet. De sorte streger markerer de vejledende matrikelskel. De skraverede områder er beskyttede naturtyper; orange skraveret er registreret overdrev, grøn skraveret er registreret eng.

Baggrund for ansøgning

Kystdirektoratet har modtaget en projektbeskrivelse fra Fjordland på vegne af Færchfonden der har erhvervet nogle af de omfattede matrikler og tilhørende marker.

Projektet har til formål at genoprette naturen i området, til dette skriver ansøger bl.a.:

"Færchfonden ved Kaas Landbrug Aps ønsker at genoptage afgræsningen af overdrevene, så tilgroningen reduceres og naturtilstanden forbedres."

Ansøger skriver desuden:

"Overdrevsarealerne strækker sig 80-200 meter ind i landet og planen er at forøge udstrækningen af naturarealerne til støtte for de allerede eksisterende overdrev."

Ansøgers mål for naturgenopretningen er:

- Sammenbinding af naturarealer
- Genetablere flere naturarealer
- Øge biodiversiteten for såvel flora som fauna
- Forbedre naturplejen
- Forbedre jagten
- Forbedre landskabs-æstetikken

Det ansøgte projekt

Ansøger søger dispensation fra strandbeskyttelseslinjen til et naturgenopretningsprojekt, der består af følgende seks elementer:

1. Fjernelse af muld og etablering af insektvolde
2. Genskabelse af mere naturlig hydrologi
3. Etablering af vandhul
4. Udlægning af stenbunker
5. Opsætning af hegn og faciliteter for afgræssende dyr
6. Iværksættelse af ekstensiv afgræsning

Ansøgningsområdet inkluderer 10 arealer, se ansøgers indsendte kort på fig. 3, hertil skriver ansøger bl.a.:

"Mark 32-38 tilhører Udsigten 7, heraf er 33-38 almindelig landbrugsjord. Mark 31, 32 og 39 er eksisterende overdrevs-arealer, og mark 31-1 er skov. Mark 31, 31-1 og 39 er forpagtet. Arealerne tilhørende Kaas Hovedgaard ses øverst i venstre hjørne... Naturgenopretningen vil foregå på følgende marker: mark 33, 34, 35, 36, 37 og mark 38 jævnfør ovenstående markkort. Der er ønske om tiltag i samtlige marker inkl. mark 37, som er beskyttet §3-eng."



Fig. 3. Kortoversigt over de berørte arealer, indsendt af ansøger. Tallene er mark numre.

1. Fjernelse af muld og etablering af insektvolde

Til dette skriver ansøger bl.a.:

"Agerjorden på Udsigten 7 er til og med 2021 drevet som almindelig landbrugsjord med tilførsel af gødning, og det er dermed en rimelig næringsrig lerblandet sandjord (JB 4), der skal overgå til natur. Der er derfor ønsket om at fjerne 15 cm af den næringsrige overjord (øverste del af pløjelaget) i to områder for at tilgodese den næringsfattige natur."

Ansøger ønsker at fjerne muld fra fire markområder, 36-0, 36-1, 38-0 og 38-1, hvoraf ingen af disse ligger inden for eksisterende § 3 natur. To af markerne, 36-0 og 38-1, ligger inden for strandbeskyttelseslinjen, hvor terrænændringer kræver dispensation. Områderne kan ses på fig. 4.

Ansøger skriver at der vil blive fjernet op til 8100 m³ muldjord (5,4 ha * 0,15 m) og at det vil ske over en 40 måneders periode.

I forbindelse med fjernelsen af muld ønsker ansøger at benytte noget af denne til etablering af insektvolde. Der ansøges om 6 insektvolde fordelt på markerne, se fig. 4, med en bredde på 2-3,5 m, max højde på 0,5 m og med varierende længder (fra 70 m til 260 m), se tabel 1. Ansøgers mål med insektvoldene er at fremhæve og genskabe tidligere tiders strukturer, så de fremstår naturligt uden at være dominerende eller begrænsende for udsynet. Derudover bemærker ansøger at insektvoldene vil skabe gode levesteder for bl.a. vilde bier og andre insekter. Ansøger ønsker at benytte 1100 m³ af det fjernede muld til etableringen af insektvoldene, se fordelingen i tabel 1. Derudover skriver ansøger bl.a.:

"Insektvoldene etableres i forbindelse med muldafrømningen. Hovedparten af insektvoldene løber øst/vest, da det giver størst forskel i mikroklimaet i insektvolden. Sydsiden vil have højere temperatur end nordsiden, der vil være mere kold og fugtig. Toppen af insektvoldene vil være op til 2 meter bred, så der skabes en mere tør biotop i toppen af insektvolden. Insektvoldene skal desuden være af en rimelig størrelse, så kreaturerne ikke træder dem ned i løbet af få år. Omvendt bliver insektvoldene ikke så høje, at de bliver dominerende i landskabet."

Insektvold nr.	Længde (meter)	Jord (m ³)
1	260	360
2	85	120
3	70	100
4	95	130
5	200	280
6	80	110

Tabel 1. Insektvoldenes længde og mængden af det fjernede muld der bruges som jord til etableringen af insektvoldene.

Kystdirektoratet bemærker, ligesom ansøger, at insektvold nr. 3 ikke skal indgå i vurderingen, da denne placeres uden for strandbeskyttelseslinjen. Ligeledes bemærkes det at insektvold nr. 1, 4 og 5 kun delvist er omfattet af strandbeskyttelseslinjen og det er således kun de strandbeskyttede dele af insektvoldene der er dispensationskrævende.

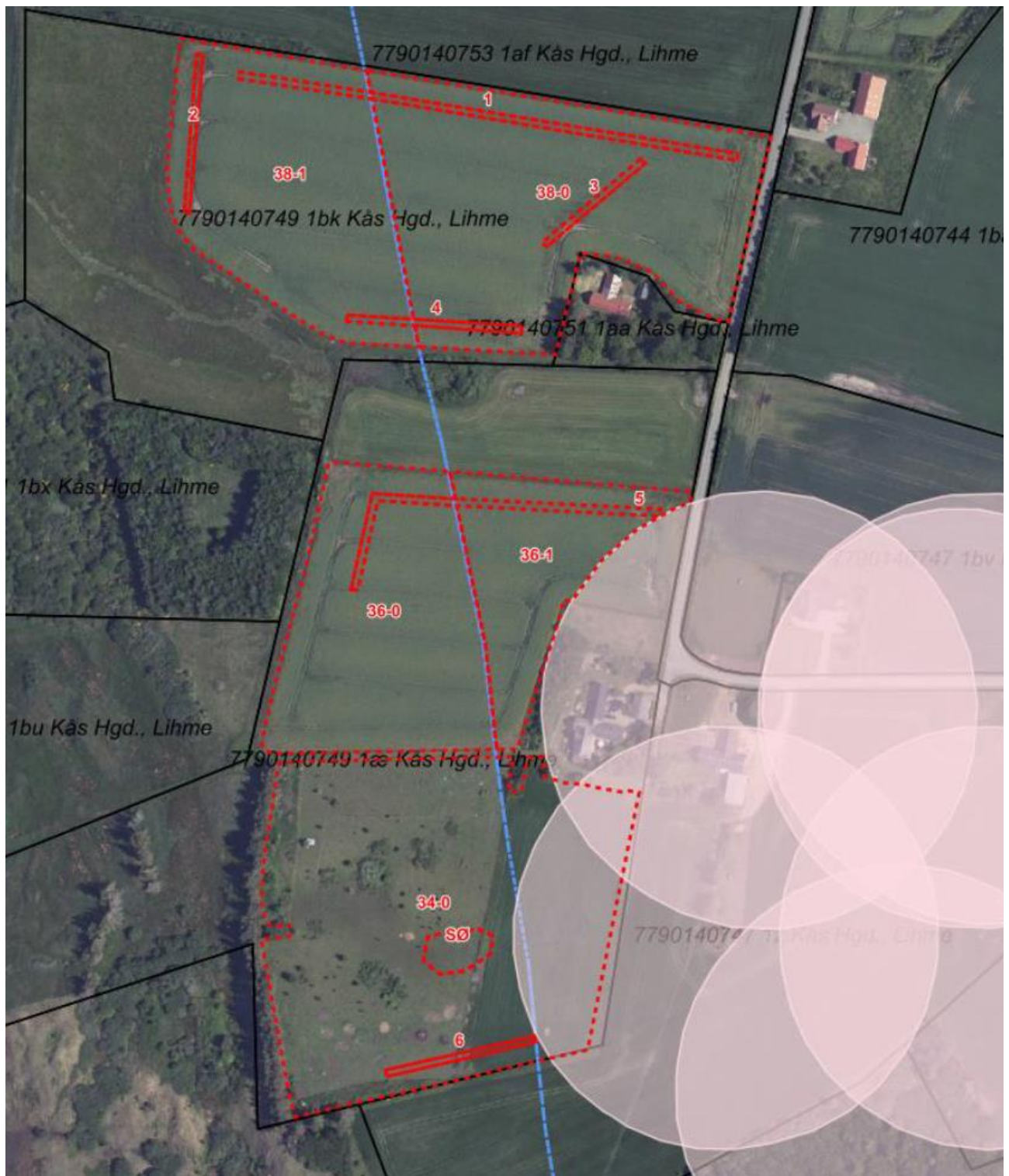


Fig. 4. Oversigt over marker der er markeret med røde stiplede linjer, indsendt af ansøger. På mark 36-0 og 38-1 søges der om fjernelse af muld. De aflange nummererede (1-6) røde linjer inden for markerne er de ansøgte insektvolde. Den blå streg markerer strandbeskyttelseslinjen og de lyserøde cirkler er beskyttelseszoner for fortidsminder.

2. Genskabelse af mere naturlig hydrologi

Ansøger ønsker at opgrave og fjerne tre dræn. Dette gøres for at genskabe overjordisk hydrologi med hensigten at sikre flere levesteder og større biodiversitet. Ansøger skriver bl.a.:

"Mark 35 (del af 1æ Kås Hgd., Lihme) og mark 37-0 (del af matr. nr. 1bk Kås Hgd., Lihme) og nederste del af matr. nr. 1af Kås Hgd., er alle drænet, og det er planen at genskabe den naturlige hydrologi ved at opgrave drænrørene og fritlægge drænet... Hele drænledningen fra landevejen og ned til grøften/åen mod nordvest vil blive gravet op og fjernet. Jorden planeres efter opgravningen. Der vil blive etableret en spor-rende til vandledning (åben grøft)." Se fig. 5.



Fig. 5. Oversigt over dræn der ønskes fjernet i området, indsendt af ansøger. De røde linjer markerer drænene. Den blå linje markerer strandbeskyttelseslinjen.

Ansøger ønsker at etablere en rende der skal forløbe hvor drænrørene er i dag, se fig. 5, bemærk at Udsigten (områdenavn) ligger mod øst og drænene i dag ender i et vandløb mod nordvest. Angående rendens forløb skriver ansøger, i en mail d. 9. februar 2023, bl.a.:

"Fra Udsigten og ned til vadestedet tilstræbes et let slynget forløb, der leder vandet ned til vadestedet. Spor-renden hegnes ikke fra, så forløbet vil kunne ændre sig med tiden.

Slugen lige vest for den private fællesvej (vadestedet) er forholdsvis smal og området her vil blive ret sumpet. Allerede nu siver vandet væk i ca. 10 meters bredde – her er der sumpet og mudret. Her finder vandet sit eget løb. Efter slugten i den nordlige del etableres en spor-rende, som skal minimere risikoen for, at der sker negative konsekvenser for afvandingen af naboarealer. Spor-renden vil her blive slynget efter landskabets topografi. Vandløbet laves via terrænskrab, jævnfør nedenstående. Et slynget forløb af spor-renden vil bremse vandets bevægelse nedad og være til fordel livet i vandløbet. Desuden vil det blive et flot landskabselement.

(...) Skive Kommune anbefaler derfor, at der laves en spor-rende til vandleddningen, der ikke er bredere end de gamle drænrør. Der laves derfor en spor-rende på ca. 15 cm dybde og 30 cm bredde, hvilket svarer til dimensionerne fra de eksisterende dræn. Spor-renden etableres ved at læse terrænforholdene og lave et terrænskrab så terrænnært som muligt, så vandet kommer til at følge landskabets topografi så naturligt som muligt.

Et forløb med terrænskrab i en dimension tilsvarende drænet, vil være med til at minimere risiko for negative konsekvenser for afvandingen og en evt. påvirkning af naboarealer, som man risikerer, hvis drænene fjernes uden at der laves nogen form for spor.”

I Skive Kommunes bemærkninger, hvori de bl.a. omtaler rendens forløb, vedlagde de en illustration af hvordan rendens forløb kunne se ud, se fig. 6.

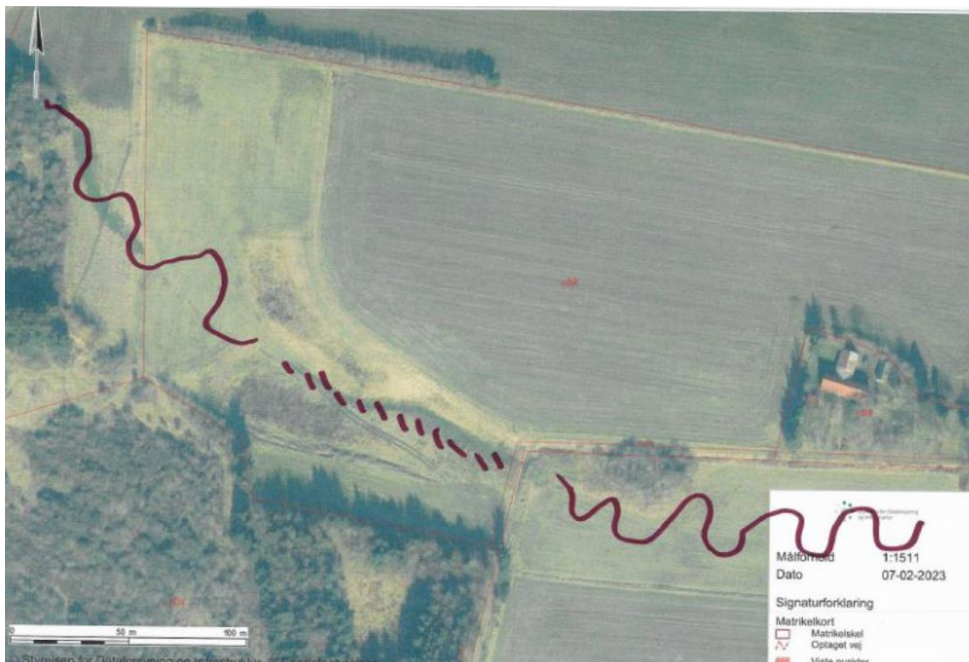


Fig. 6. Illustration af rendens mulige forløb, indsendt af Skive Kommune i forbindelse med deres bemærkninger til Kystdirektoratets partshøring.

Ansøger skriver desuden at dræn 3 tilhører lodsejer Jan Kristensen, som er medansøger i forhold til genskabelsen af hydrologi.

Ved etablering af renden ønsker ansøger at etablere et vadested i stedet for at vandet løber under den private fællesvej, som det gør på nuværende tidspunkt, se fig. 7.



Fig. 7. Begge illustrationer/billeder er indsendt af ansøger. Venstre: Illustration af vadestedets placering ("bro"). Højre: Billede eksempel af "vadested til biler".

I forhold til vadestedet skrev ansøger bl.a., i en mail d. 25. august 2022 til Skive Kommune, at:

"Efter nærmere granskning er vi blevet opmærksomme på, at det er mere hensigtsmæssigt og æstetisk korrekt (mere naturligt) at etablere et vadested over vandløbet i stedet for en rørbro. Der søges derfor om tilladelse til at etablere et vadested (til biler).

Vandet løber på nuværende tidspunkt under vejen, men der vil i stedet blive etableret et vadested: Der placeres sten og stabilgrus i en bredde på ca. 5 meter for at sikre at biler og entreprenørmaskiner kan færdes på vejen. Længden af vadestedet vil også være ca. 5 meter for at sikre at vadestedet er stabilt. Der vil blive placeret sten helt til vandoverfladen i vadestedet.

Nedenstående billede viser et eksempel på et "vadested til biler".

Vandløbet er ikke særligt vandførende (mest drænvand), så et vadested vil være ideelt."

3. Etablering af vandhul

Ansøger søger dispensation fra strandbeskyttelseslinjen til udgravning og etablering af et lavvandet vandhul (max 100 cm dyb) på 600 m². Vandhullet ønskes etableret på mark 34, se fig. 8, uden hverken til- eller afløb fra vandhullet og i en naturlig fugtig lavning i marken.



Fig. 8. Oversigt over mark 34 og placeringen af både insektvold 6 og vandhullet (SØ), indsendt af ansøger. Den blå streg markerer strandbeskyttelseslinjen og de lyserøde cirkler er beskyttelseszoner for fortidsminder.

I forhold til formålet med vandhullet skriver ansøger bl.a.:

"Lavvandede områder har stor værdi for padder, krybdyr og insekter. Lavvandede vandhuller er en fordel for padder, da den periodevise udtørring forhindrer etablering af bestande af fx fisk, som er haletudsernes fjender. Vandhullet i mark 34 vil blive en trædesten for tudser og padder, da det vil forbinde de fugtige §3 områder i syd (mose, eng og å) med vandudtrækningerne i skrænten langs med vandet samt med de fugtige engområder og å mod nord (inkl. området, hvor der sker re-etablering af den naturlige hydrologi), se nedenstående oversigt." Den omtalte oversigt er vist på fig. 9.



Fig. 9. Oversigt over beskyttede naturtyper nær det ansøgte vandhul, indsendt af ansøger. Orange skravering er overdrev, grøn skravering er enge, mørkegrøn skravering er mose og de blå prikkede linjer er beskyttede vandløb.

Ifølge ansøger er placeringen af vandhullet naturgiven, da det etableres i en naturlig fugtig lavning inden for strandbeskyttelseslinjen. Ansøger skriver desuden at vandhullet generelt bliver fladvandet med fladt skrånede bredder (ikke stejle end 1:5). Udstrækningen af den helt lavvandede zone vil variere efter tid på året, nedbørsmængde m.m. Vandhullet vil blive udformet med mest mulig variation baseret på de naturgivne forhold på stedet. Der bliver ikke etableret øer og der sker ingen beplantning i nærheden af vandhullet. Vandhullet bliver derfor kraftigt sol-eksponeret til fordel for padderne, der kræver høje vandtemperaturer.

Ved etableringen af vandhullet vil det næringsrige overjord blive brugt til dannelsen af insektvold 6 og det mere nærringsfattige råjord vil blive udjævnet i et tyndt lag omkring vandhullet. Ansøger søger desuden ikke om hegn ved vandhullet, medmindre der sker næringsbelastning af vandhullet.

Kystdirektoratet sendte d. 21. december 2022 uddybende spørgsmål ift. vandhullet og i svaret som Kystdirektoratet modtog d. 6. januar 2023 stod der bl.a.:



"Der har ikke tidligere været et vandhul på stedet, men der er en naturlig fugtig lavning i marken. Vandhullet kan ikke ses fra kysten og vil falde fint ind i omgivelserne..."

Der er registreret bl.a. spidssnuet frø i området, som er en bilag IV-art (særligt truet art), jævnfør Naturbasen. Det er vigtigt at lave naturforbedringer for at fremme udryddelsestruede arter.

Hele naturgenopretningsprojektet har direkte forbindelse til Natura 2000-område nr. 31, Kås Hoved og forventes på sigt at blive en del af dette Natura 2000-område. Det giver god mening at skabe sammenhæng til det allerede udpeget Natura 2000-område. Naturgenopretningsprojektet er en brik i den store plan for naturforbedring og skabelse af biotoper for udryddelsestruede og sjældne arter i området."

Ansøger afklarer bl.a., i en mail d. 9. februar 2023, at projektets direkte forbindelse med Natura 2000-område nr. 31, Kås Hoved, er ved fysisk at støde op til det og at projektområdets § 3 overdrevs-arealer hænger naturligt sammen med arealerne i Natura 2000-området. Hertil bemærker ansøger at intentionen er at projektområdet på sigt vil blive en del af Natura 2000-området og at vandhullet vil være gavnligt for stor vandsalamander, som findes på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 31, Kås Hoved, se bilag 3.

4. Udlægning af stenbunker

Ansøger søger om dispensation til etablering af seks stenbunker der har til formål at skabe levesteder for blandt andet vandsalamander, padde og markfirben. Til etableringen af stenbunker skriver ansøger bl.a.:

"Der planlægges etablering af stenbunker med større mark-sten i tilknytning til vandhullet og insektvoldene. Stenbunkerne vil blive op til 1-1,5 m for at hindre tilgroning.

Der er planer om én stenbunke ved henholdsvis insektvold 1, 3, 5 og 6 samt to stenbunker ved vandhullet, jævnfør efterfølgende kort." Kortet kan ses på fig. 10.



Fig. 10. Oversigt over marker der er markeret med røde stiplede linjer, indsendt af ansøger. De gule cirkler er de ansøgte stenbunker. De aflange nummererede (1-6) linjer er de ansøgte insektvolde.

5. Opsætning af hegn og faciliteter for afgræssende dyr

Ansøger søger om dispensation fra strandbeskyttelseslinjen til opsætning af 4 trådet hegn, jf. deres mail af d. 6. januar 2023, og skriver bl.a.:

”Der opsættes almindeligt hegn med 4 tråde i naturgenopretningsprojektet på Udsigten 7. Nedenstående billede illustrerer det 4-trådet hegn.



Den øverste hegnstråd er i en højde på ca. 90 cm. Der er flere forekomster af invasive arter som gyvel og især rynket rose på projektområdet. Der iværksættes derfor entreprenør-afgræsning med geder, da de vil kunne reducere bestandene af gyvel og rynket rose. Geder kræver hegn med 4 tråde for at de kan holdes indenfor i indhegningen. Øvrig afgræsning vil ske med kreaturer. Hegningen af frijorden (matr. nr. 1be Kås Hgd., Lihme) skal erstatte et gammelt og udtjent hegn. Matriklen har været afgræsset i mange år supplerende med rydning af gyvel og rynket rose (med støtte fra Skive Kommune, som bekæmper rynket rose på arealerne)."

Gederne skal færdes frit inden for hele indhegningen, hvorfor der er behov for et permanent opsat 4-trådet hegn. Gederne forventes at afgræsse området hvert år og det meste af året, måske med undtagelse af nogle vintermåneder.

Hegnets opsætning kan ses på fig. 11.



Fig. 11. Oversigt over den ansøgte indhegning, indsendt af ansøger. Den røde stiplede linje viser den ansøgte indhegning.

I forhold til hegning ved stranden og offentlig adgang skriver ansøger i en mail d. 22. februar 2023 at:

"Hegnet går som omtalt helt ned til og lidt ud i vandet, så dyrene ikke render ud af indhegningen. Vandet udgør en naturligt skel, så der hegnes ikke yderligere ude i vandet.

Offentligheden vil have fri adgang langs stranden og igennem indhegningen, da der etableres 4 klaplåger, som vist på vedhæftet kort."

Ansøger indsendte fig. 12 i samme mail.



Fig. 12. Oversigt over placeringen af de fire klaplåger, indsendt af ansøger. Krydserne markerer placeringen af klaplågerne.

Ansøger videresendte desuden, den 22. marts 2023, en mail, af samme dato, fra Skrive Kommune hvori de bl.a. skriver:

"Skive Kommune vurderer, at etablering af gedehegn med fire klaplåger er i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens § 22 og § 24, idet klaplågerne sikrer offentlighedens adgang til fods og på cykel i strandbredden og skoven."

Ansøger søger desuden om etablering af en færirst og skriver bl.a.:

"Der er behov for at etablere fæ-riste mellem mark 35 og 37 samt mellem mark 35 og 38 for at sikre at de afgræssende dyr har fri adgang til samtlige arealer i naturprojektet. Færirst mellem mark 35 og 37 ligger inden for strandbeskyttelseslinjen." Illustration af færirstens placering kan ses på fig. 12.



Fig. 12. Oversigt over mark 35 (nederst til højre), mark 37 (venstre) og mark 38 (øverst), indsendt af ansøger. Færister er illustreret som hvide rektangler med sort omrids. Færist inden for strandbeskyttelseslinjen er markeret med gul cirkel.

Jf. en uddybende mail af d. 6. januar 2023 beskriver ansøger at færisten ligger på en privat fællesvej og risten har til formål sikrer at dyrene har fri adgang til samtlige arealer inden for indhegningen samtidig med at biler/entreprenørmaskiner frit kan køre ind i indhegningen.

6. Iværksættelse af ekstensiv afgræsning

Ansøger søger dispensation til ekstensiv afgræsning af områderne og skriver hertil:

"Der vil blive iværksat ekstensiv afgræsning i løbet af 2022, når opsætning af hegn mm. er på plads. Der vil i vid udstrækning blive søgt om tilskud til "Pleje af græs og naturarealer" og afgræsningen vil ske i overensstemmelse med disse tilskudsordninger. Der er ikke umiddelbart planer om helårsgræsning, men afgræsningen vil ske i en stor del af året, når det er hensigtsmæssigt af hensyn til plantevæksten og dyrevelfærd."

Kystdirektoratet bemærker, at græsning i sig selv ikke kræver dispensation fra strandbeskyttelseslinjen.

Vurdering efter lovgivning om international naturbeskyttelse

I behandlingen af en ansøgning om dispensation fra strandbeskyttelseslinjen skal Kystdirektoratet vurdere, om det ansøgte kan påvirke Natura 2000-områder eller dyre- og plantearter på habitatdirektivets bilag IV. Læs evt. mere herom i bilag 1.

Natura 2000

Det nærmeste Natura 2000-område (nr. 31, Kås Hoved) ligger ca. 50 m mod nordvest. Natura 2000-området omfatter habitatområde nr. 31. Derudover er det nærmeste fuglebeskyttelsesområde nr. 40 som ligger i Natura 2000-område nr. 62, Venø, Venø Sund, ca. 1,4 km mod vest.

Udpegningsgrundlaget for habitatområdet og fuglebeskyttelsesområdet ses i bilag 3.



Det er Kystdirektoratets vurdering, at det ansøgte ikke i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke Natura 2000-områderne væsentligt. Ved vurderingen er der særligt lagt vægt på projektets naturforbedrende formål. De ansøgte tiltag vurderes ikke til at kunne medføre øgede forstyrrelser eller andre negative påvirkninger af betydning for de nærliggende Natura 2000-områder. Det ansøgte vil således efter Kystdirektoratets vurdering ikke medføre en væsentlig negativ påvirkning af de naturtyper, levesteder og/eller arter, som området er udpeget for at bevare, og der er derfor ikke behov for en nærmere konsekvensvurdering.

Bilag IV-arter

På baggrund af et generelt kendskab til bilag IV-arters forekomst i Danmark og deres valg af levested samt gennemgang af offentlige databaser, vurderer Kystdirektoratet, at lokaliteten i dag ikke er et potentielt levested for bilag IV-arter.

Kystdirektoratet vurderer på denne baggrund, at det ansøgte projekt ikke vil medføre beskadigelse/ødelæggelse af plantearter eller yngle- eller rasteområder for de dyrearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV.

Begrundelse for afgørelsen

Det ansøgte ligger inden for strandbeskyttelseslinjen og forudsætter derfor dispensation efter naturbeskyttelsesloven.

Ikke dispensationskrævende

Ekstensiv afgræsning:

Kystdirektoratet bemærker, at afgræsning i sig selv ikke kræver dispensation fra strandbeskyttelseslinjen.

Dispensation

Fjernelse af muld:

Efter administrativ praksis er midlertidige terrænændringer inden for strandbeskyttelseslinjen ikke dispensationskrævende, hvis de er en nødvendig del af et anlægsarbejde, såsom nedgravning af rør eller ledninger, såfremt terrænet straks retableres. Dog kan terrænændringerne være dispensationskrævende, hvis terrænet kan være vanskeligt at retablere, dette kan f.eks. være tilfældet i § 3 beskyttet natur.

I den konkrete sag finder Kystdirektoratet at de ansøgte terrænændringer er permanente hvormed ovenstående praksis ikke gør sig gældende. Kystdirektoratet vurderer, at fjernelsen af muld er en essentiel del af naturgenopretningsprojektet, da den nuværende landbrugsjord er næringsstofpåvirket fra tidligere dyrkning af jorden. Kystdirektoratet lægger vægt på, at fjernelsen af mulden, i dette tilfælde, har et klart naturforbedrende mål. Derudover tillægges det vægt at afgravningen ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på oplevelsen af kystlandskabet. Efter en samlet vurdering finder Kystdirektoratet, at der ikke er forhold, der taler afgørende imod en dispensation til den ansøgte fjernelse af muld.



Opsætning af hegn og færister:

Forbuddet mod etablering af hegn gælder ikke sædvanlig hegning, der opsættes på landbrugsejendomme inden for strandbeskyttelseslinjen, jf. § 15a, stk. 1, nr. 3. Denne undtagelse gælder kun "sædvanlig" hegning såsom lette trådhegn og lignende.

Kystdirektoratet finder, at det ansøgte 4-trådede hegn omkring græsningsarealerne ikke hører under ovennævnte undtagelse da 4-trådet hegn, ifølge Kystdirektoratet, ikke anses som "sædvanlig" hegning. Hegnet skal derfor vurderes i forhold til den restriktive dispensationsadgang i naturbeskyttelseslovens § 65b, stk. 1, der forudsætter at det ansøgte er et særligt tilfælde. Matr. nr. 4i, Kås Hgd., Lihme er ikke inkluderet som en del af indhegningen og bliver derfor ikke behandlet yderligere af Kystdirektoratet.

Kystdirektoratet finder, at hegningen er et særligt tilfælde der kan begrunde en dispensation. Kystdirektoratet lægger vægt på at hegningen sker i forbindelse med afgræssende geder der har et klart naturforbedrende formål i form af naturpleje af overdrev og direkte bekæmpelse af rynket rose, hvilket Kystdirektoratet finder er et anerkendelsesværdigt formål. Det er indgået i vurderingen at ansøger sikrer offentlig adgang til det indhegnede areal ved etablering af klaplåger og derved ikke begrænser offentlighedens adgang til arealerne væsentligt. Hertil har Skive Kommune udtalt, at hegnet er i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens § 22 og § 24 om offentlig færdsel på stranden og de udyrkede arealer, som de har kompetence til at administrere.

Kystdirektoratet vurderer at der ikke er kystlandskabelige hensyn der taler afgørende imod en dispensation til den ansøgte indhegning. Kystdirektoratet lægger vægt på hegnets simple fremtræden i landskabet. Det er indgået i vurderingen at en alternativ indhegning uden for strandbredden, langs med landvegetationen vil resultere i en større negativ påvirkning på kystlandskabet. Dette er vurderet på baggrund af de ca. 300 m ekstra hegn der vil have en markant fremtræden i den lave vegetation langs strandbredden.

Kystdirektoratet sætter vilkår om at det 4-trådede hegn fjernes eller reduceres til et sædvanligt 2-trådet hegn, hvis indhegningen ikke benyttes til afgræsning med geder i en 12 måneders periode.

Kystdirektoratet finder, at den ansøgte færister er en del af det samlede projekt og således udgør et særligt tilfælde, der kan begrunde en dispensation. Kystdirektoratet lægger vægt på at hensigten med færisterne er at holde kreaturerne på afgræsningsarealet og samtidig give passage via den private vej, som færisterne etableres på.

Det er indgået i Kystdirektoratet vurderingen at der ikke er kystlandskabelige hensyn der taler afgørende imod en dispensation til den ansøgte færister.



Fjernelse af drænrør:

Terrænændringer er som udgangspunkt dispensationskrævende, dog er midlertidigt anlægsarbejde inden for strandbeskyttelseslinjen som f.eks. nedgravning af rør eller ledninger undtaget, såfremt terrænet straks reableres efter anlægsarbejdet. Hvis terrænet er vanskeligt at reablere, eksempelvis terrænændringer i et naturområde, vil anlægsarbejdet være dispensationskrævende.

I den konkrete sag ansøges der om opgravning af drænrør der delvist løber igennem en eng og terrænet kan dermed være vanskeligt at reablere. Denne opgravning af drænrør kræver derfor en forudgående dispensation fra strandbeskyttelseslinjen.

Kystdirektoratet bemærker at fjernelsen af drænrørene uden for engen ikke er dispensationskrævende da ansøger planerer (reablerer) terrænet efterfølgende, dog er anlægsarbejdet inden for engen dispensationskrævende.

Kystdirektoratet finder, at der er særlige forhold der kan begrunde en dispensation til fjernelsen af drænrørene inden for engen. Direktoratet lægger afgørende vægt på at fjernelsen af drænrørene er en del af det samlede projekt og har et klart naturforbedrende formål, ved at skabe en naturlig hydrologi i området og at jorden reableres efter fjernelsen.

Det er indgået i Kystdirektoratets vurdering at fjernelsen af drænrørene ikke vil medføre en væsentlig, permanent påvirkning af kystlandskabet, grundet reableringen af terrænet.

Etablering af vadested:

Kystdirektoratet finder at vadestedet udgør et særligt tilfælde idet det naturforbedrende tiltag i form af fjernelse af drænrørene vil skabe en større overjordisk vandføring. Direktoratet vurderer at den private vejs fremadrettede anvendelse er afhængig af en alternativ håndtering af vandet der i dag løber under vejen, grundet den øgede vandføring. Dette behov kan dog ikke tilsidesætte de kystlandskabelige hensyn, som strandbeskyttelseslinjen tilsigter at bevare. Det er indgået i Kystdirektoratets vurdering at etableringen af vadestedet ikke vil have en væsentlig negativ påvirkning på kystlandskabet.

Etablering af rende:

Kystdirektoratet finder at den ansøgte rende er et særligt tilfælde, da den ansøgte rende, med dens størrelse og omfang, kan kategoriseres som et begrænset, men naturforbedrende indgreb. Kystdirektoratet lægger vægt på at renden etableres ved terrænskrab der følger topografien i området og derved blot fremskynder det forløb der naturligt ville fremkomme med tiden. Der lægges afgørende vægt på rendens begrænsede bredde og dybde, klare naturforbedrende formål og behovet for at sikre naboejendommene mod u hensigtsmæssige komplikationer, når drænrørene fjernes.

Kystdirektoratet bemærker at renden, grundet dens bredde, dybde og naturlige forløb, ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af kystlandskabet og der er dermed ikke kystlandskabelige hensyn der taler afgørende imod.



Kystdirektoratet har vurderet det ansøgte i forhold til international lovgivning om naturbeskyttelse og konkluderet, at der ikke er hensyn, der taler afgørende imod det ansøgte. Se afsnittet ”Vurdering efter lovgivning om international naturbeskyttelse”.

Kystdirektoratet giver på denne baggrund dispensation til fjernelse af muld og drænrør samt opsætning og etablering af hegn, færist, vadested og rende.

Afslag

Etablering af insektvolde:

Der ansøges om etablering af insektvolde inden for strandbeskyttelseslinjen. Dette bevirker, at der udføres permanente terrænændringer.

Kystdirektoratet vurderer at insektvoldene ikke er af samme essentielle karakter ift. naturforbedring som afgravningen af den næringsholdige muld. Der er ansøgt om 5 volde der helt eller delvist ligger inden for strandbeskyttelseslinjen og som vil blive spredt ud over 3 forskellige marker. Insektvoldenes potentielle naturforbedrende formål er indgået i Kystdirektoratets vurdering, dog kan dette formål i det konkrete tilfælde ikke tilsidesætte de kystlandskabelige hensyn som strandbeskyttelseslinjen har til hensigt at varetage. Kystdirektoratet lægger afgørende vægt på at insektvoldene, med deres størrelse og spredning vil påvirke landskabet væsentligt, og at insektvoldene vil fremstå fremmede i kystlandskabet.

Kystdirektoratet bemærker at en dispensation til de ansøgte insektvolde vil kunne have en uønsket præcedensvirkning, hvor fremtidige ansøgere vil have en forventning om at kunne opnå dispensation til lignende terrænændringer inden for strandbeskyttelseslinjen.

Etablering af vandhul:

Det fremgår af Miljø- og Fødevareministeriets Vejledning om 300 m strandbeskyttelses- og klitfredningszone afsnit 5.5, at selv om anlæg af kunstige søer og damme kan fremme det naturlige dyre- og planteliv, bør der i overensstemmelse med hidtidig praksis ikke dispenseres til et sådant anlæg, medmindre det har grundlag i en mere omfattende plan for naturforbedring til fremme af udryddelsestruede eller sjældne arter.

Det følger endvidere af Miljø- og Fødevareklagenævnets praksis, at der efter en konkret vurdering kan meddeles dispensation til etablering af mindre vandhuller inden for strandbeskyttelseslinjen på arealer, hvor der tidligere naturligt har været søer/vandhuller, og hvor den naturforbedrende funktion synes ret klar.

Efter en konkret vurdering finder Kystdirektoratet at det ansøgte vandhul ikke er omfattet af ovennævnte dispensationspraksis. I vurderingen har Kystdirektoratet lagt vægt på at der er tale om nyetablering af et vandhul, idet der ikke tidligere har været en sø eller et vandhul på den ansøgte lokalitet. Etableringen af vandhullet har efter Kystdirektoratets vurdering desuden ikke grundlag i en mere omfattende plan for naturforbedring til fremme af udryddelsestruede eller sjældne arter. En sådan plan kunne f.eks. være en Natura 2000-plan eller et EU-LIFE-projekt. I den konkrete sag grænser projektområdet op til Natura 2000-område nr. 31, Kås



Hoved, men er ikke omfattet af planen for Natura 2000-området og Kystdirektoratet finder ikke, at lokalitetens nærhed til et Natura 2000-område i sig selv kan medføre en dispensation til anlæggelsen af det ansøgte vandhul.

Kystdirektoratet finder endvidere ikke, at der med det ansøgte vandhul er tale om et særligt tilfælde, der kan begrunde en dispensation. Kystdirektoratet har lagt vægt på, at vandhullet vil fremstå som et fremmedelement i landskabet. At vandhullet ikke kan ses fra kysten kan ikke føre til andet resultat, idet strandbeskyttelseslinjen også har til hensigt at beskytte de bagvedliggende kystlandskaber. Der er endvidere lagt vægt på, at en dispensation vil kunne medføre en uønsket præcedensvirkning i lignende sager.

Udlægning af stenbunker:

Kystdirektoratet vurderer at der ikke er særlige forhold der gør at der kan gives dispensation fra strandbeskyttelseslinjen til udlægning af stenbunker.

Kystdirektoratet lægger vægt på at der er givet afslag på vandhullet og insektvoldene, som stenbunkerne har til formål at supplere i form af overvintrings- og skjulesteder. Direktoratet lægger desuden vægt på at stenbunkerne vil fremstå synlige i det åbne kystlandskab.

Kystdirektoratet har vurderet det ansøgte i forhold til international lovgivning om naturbeskyttelse og konkluderet, at der ikke er hensyn, der taler afgørende imod det ansøgte. Se afsnittet "Vurdering efter lovgivning om international naturbeskyttelse". Kystdirektoratet bemærker, at afslaget er meddelt af andre årsager.

Kystdirektoratet meddeler på denne baggrund afslag til etablering af insektvolde, vandhul og stenbunker.

Med venlig hilsen

Niclas Brandt.

Niclas Krogh Brandt
+45 61351211
nikrb@kyst.dk



Bilagsliste:

Bilag 1: Lovgivning

Bilag 2: Klagevejledning

Bilag 3: Udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områderne

Afgørelsen er også sendt til:

- Ejere af matr. nr. 1be og 4i: Sven Christensen og Anna Nørgaard
- Ejere af matr. nr. 1bu: Lars Andersen og Rikke Andersen
- Ejer af matr. nr. 1af: Jan Kristensen
- Skive Kommune, sk@skiveKommune.dk / tek@skiveKommune.dk
- Danmarks Naturfredningsforening, dn@dn.dk
- Danmarks Naturfredningsforening, Skive, skive@dn.dk
- Friluftsrådet centralt: fr@friluftsradet.dk
- Friluftsrådet, Kreds LimfjordSyd limfjordsyd@friluftsradet.dk
- Dansk Ornitologisk Forening, natur@dof.dk og dof@dof.dk
- Dansk Ornitologisk Forening, Skive, skive@dof.dk
- Dansk Botanisk Forening, Jyllandskredsen, jyllandskredsen@botaniskforening.dk
- Dansk Kano og Kajak Forbund, miljo@kano-kajak.dk
- Danmarks Jægerforbund, sager@jaegerne.dk
- Slots- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk
- Skive Museum, arkeologi@museumsalling.dk
- Dansk Forening for Rosport, dffr@roning.dk
- Dansk Kano- og kajakforbund, miljoudvalg@kano-kajak.dk

Afgørelsen offentliggøres desuden på Kystdirektoratets hjemmeside, www.kyst.dk.



Bilag 1: Lovgrundlag

Naturbeskyttelsesloven

Af naturbeskyttelseslovens² § 15 fremgår, at der ikke må foretages ændringer i tilstanden af strandbredder eller af andre arealer, der ligger mellem strandbredden og strandbeskyttelseslinjen. Formålet med bestemmelserne om strandbeskyttelse er at sikre, at arealerne nær kysten bevares så uberørte som muligt. Hermed varetages landskabelige, biologiske og rekreative hensyn.

Forbuddet mod tilstandsændringer betyder bl.a., at der ikke må opføres bebyggelse, foretages terrænændringer eller etableres beplantning inden for strandbeskyttelseslinjen. Der må heller ikke etableres hegn, placeres campingvogne og lignende, og der må ikke foretages udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, hvorved der fastlægges skel.

En række ændringer er dog umiddelbart undtaget fra forbuddet. Undtagelserne fremgår af lovens §§ 15a og 15b. Kystdirektoratet har desuden mulighed for at dispensere til visse anlæg, eller hvis der er tale om et særligt tilfælde, jf. lovens § 65b.

Af hensyn til de nationale interesser, der er knyttet til kystområderne, administreres bestemmelserne om strandbeskyttelse meget restriktivt. Der dispenseres desuden kun, når dispensationen vil være uden konsekvenser for den fremtidige administration af strandbeskyttelseslinjen.

Lovgivning om international naturbeskyttelse

Ifølge habitatbekendtgørelsen³ skal Kystdirektoratet, før der gives dispensation fra strandbeskyttelseslinjen, vurdere om det ansøgte i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt (en væsentlighedsvurdering). Direktoratet vurderer i den forbindelse, om det ansøgte kan påvirke områdets naturtyper og levesteder samt de arter, som området er udpeget for at bevare. Hvis det ikke kan udelukkes, at det ansøgte kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområde, kan der ikke meddeles dispensation til det ansøgte.

Kystdirektoratet er desuden forpligtet til at varetage beskyttelseshensyn til en række dyr og planter (arter på habitatdirektivets bilag IV) over alt i landet, det vil sige uanset om de forekommer inden for et af de udpegede Natura 2000-områder eller udenfor. Der kan ikke gives dispensation fra strandbeskyttelseslinjen, hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for de pågældende dyrearter eller ødelægge de pågældende plantearter.

² Lovbekendtgørelse nr. 1392 af 4. oktober 2022 om naturbeskyttelse.

³ Bekendtgørelse nr. 2091 af 12. november 2021 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.



Bilag 2: Klagevejledning

Kystdirektoratets afgørelse kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentliggjort på vores hjemmeside, regnes fristen dog altid fra offentliggørelsen. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller helligdag, forlænges klagefristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- adressaten for afgørelsen
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører
- offentlige myndigheder
- en berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Der klages via Klageportalen, der kan findes på www.naevneneshus.dk, eller alternativt på www.borger.dk og www.virk.dk. Der logges ind med NEM-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen.

Det koster 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer i gebyr at indgive en klage. Betaling foregår via Klageportalen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis man ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal man sende en begrundet anmodning til Kystdirektoratet. Kystdirektoratet videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt anmodningen kan imødekommes.

Fristen for eventuelt søgsmål ved domstolene er 6 måneder, jf. § 88, stk. 1, i naturbeskyttelsesloven.



Bilag 3: Udpegningsgrundlag for habitatområde nr. 31 i Natura 2000-område nr. 31, Kås Hoved og udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde nr. 40 i Natura 2000-område nr. 62, Venø, Venø Sund.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 31		
Naturtyper:	Lagune* (1150)	Strandvold med enårige planter (1210)
	Strandvold med flerårige planter (1220)	Kystklint/klippe (1230)
	Strandeng (1330)	Søbred med småurter (3130)
	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)
	Våd hede (4010)	Tør hede (4030)
	Kalkoverdrev* (6210)	Surt overdrev* (6230)
	Tidvis våd eng (6410)	Hængesæk (7140)
	Kildevæld* (7220)	Rigkær (7230)
	Stilkeke-krat (9190)	Elle- og askeskov* (91E0)
	Arter:	Stor vandsalamander (1166) Odder (1355)

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 40		
Fugle:	Lysbuget knortegås (T)	Hvinand (T)
	Toppet skallesluger (T)	Klyde (Y)
	Dværgterne (Y)	Havterne (Y)

Fugle, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl. Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

(fra [Natura 2000-planen 2022-27](#))